

Nowrouz

Nowrouz is the resurrection and regeneracy nature. Nowrouz inspired nature, myth and history of processing will be established. Flower can be met on myth and people called and large changes in the form of various rituals and ceremonies to be happy Nshynnd. This regulation among the elders and the people and properties during the run For many years, and currently as member countries within a geographical area can be implemented. What these Regulations any recognition of any obligation to give, to the attainment of concepts and Ashtrakaty the look of ritual alive. Combines elements of these concepts due to their sequence in the chain when relationships are established between the self.

نوروز جشن رستاخیز و نوزایی طبیعت است. نوروز را طبیعت الهام بخشید، اسطوره تصویر پردازی کرد و تاریخ تثبیت نمود. نوروز را می توان ملاقات اسطوره و تاریخ نامید و مردم این تحول بزرگ را در قالب آیین ها و مراسم های متنوع به شادی می نشینند. این آیین در میان بزرگان و خواص و مردم در طی سال های متمادی اجرا می شده و در حال حاضر با عنوان چارچوب مشترک کشورهای یک حوزه جغرافیایی به اجرا در می آید. آن چه شناخت جزء به جزء این آیین را الزام می بخشد، دست یابی به مفاهیم و اشتراکاتی است که این آیین را زنده نگاه می دارد.

A.R.C Iran
Anthropology
Research
Center of
Cultural
Heritage
Organization

در نوروز نیرویی نهفته است که هر انسان را باهر گرایش دینی و ملیت نسبت به هم متحد و مهربان می‌کند.

اسلام کریم اف ریس جمهور ازبکستان

نوروز

سرزمین های نوروز، پهنه گسترده ای از مرزهای غربی و شمال غربی چین تا آن سوی میانرودان (بین النهرین) و جای جای تا کناره های مدیترانه و از ورارودان (ماورالنهر) و قفقاز، تا کرانه های سند و شمال هند و خلیج فارس را در بر می گیرد. نوروز کهن ترین و گسترده ترین جشن آیینی همه ملت های این حوزه گسترده فرهنگی است. ماندگاری هزاران ساله و بدون گسستگی این آیین باشکوه، نوروز را به مهم ترین عنصر هویت مشترک فرهنگی و ارجمند ترین میراث معنوی همه ملت ها و گروه های قومی و دینی منطقه تبدیل کرده است. هم بدین سبب نوروز در هر یک از کشورهای منطقه، یک عامل مهم تحکیم و وحدت ملی و در مجموعه این کشورها و سرزمین های پهناور، عامل مهم همبستگی منطقه ای است. نوروز پیمان استواری است که مهر تاریخ و زندگی مشترک مردمان این سرزمین ها را در پای خود دارد. و این مردمان در هر دوره و زمان، به هر جای جهان که رفتند، این سند هویت ملی خود را همراه خود بردند. استمرار تاریخی نوروز سبب شده است که در طول زمان با اندیشه ها، آرمان ها و جهان بینی های گوناگون که در حوزه جغرافیایی آن پدید آمدند، در آمیزد و باری از مجموعه عناصر بنیادین فرهنگی را از گذر تاریخ تا به زمانه ما عبور دهد. مجموعه بزرگ و گوناگون آیین های نوروزی را باید هر چه بیشتر و هر چه زودتر بشناسیم و بشناسانیم و از کارکرد وحدت آفرین آن در هر چه نزدیک تر کردن ملت های هم فرهنگی گسترده توروزی بهره بگیریم.

سرآغاز جشن نوروز، روز نخست ماه فروردین (روز اورمزد) است و چون بر خلاف سایر جشن ها برابری نام ماه و روز را به دوش نمی کشد، بر سایر جشن های ایران باستان در ایران به طور اعم و به طور اخص برتری دارد. در مورد پیدایش این جشن افسانه ها بسیار است اما آنچه به آن جنبه ی رازوارگی می بخشد، آیین های بسیاری است که روزهای قبل و بعد از آن انجام می گیرد.

نوروز یک جشن باستانی ایرانی است که علاوه بر ایران در چند کشور منطقه که دارای فرهنگ مشترک هستند جشن گرفته می شود و در چند سال اخیر برخی کشورها آن را در قالب تعطیلات رسمی خود گنجانده اند و این نماد در حال تبدیل شدن به یک نماد جهانی است. جشن ها اصولاً هویت ملی و یا دینی هر ملتی را تشکیل می دهند و هر مراسمی بیانگر علائق، سلیقه ها و فرهنگ ملت و تعلقات قومی آن به شمار می رود. جشن ها امروزه در بین تمامی اقوام مختلف برگزار می شود و این جشن ها در هر نقطه و منطقه ای از زمین با دیگر نقاط متفاوت است و در صورتی که مراسمی حرکت خود را از یک قالب ملی و منطقه ای آغاز و به یک نماد بین المللی تبدیل شود می توان دلیل آن را وجود ارزش های مشترک انسانی در آن دانست که منعکس کننده فطرت انسانها و تمایل آنها در کنار هم زیستن و صلح است. عید نوروز و جشن های سال نو

شمسی یکی از جشن های مهم در بین ایرانیان است. این جشن ها که با آغاز فصل بهار و بیداری طبیعت آغاز می شود همان حرکتی است که از یک فرهنگ ملی سرچشمه گرفته و در حال تبدیل شدن به یک "نماد جهانی" است.

با وجودی که بسیاری از آیین های نوروزی در این کشورها به صورت مشابه در این کشورها برگزار می شود، اما برخی آیین های نوروز در این کشورها دارای تفاوت هایی با یکدیگر هستند. به طور مثال در افغانستان در روز اول نوروز، سفره هفت میوه می چینند ولی در ایران، سفره هفت سین می اندازند. پس جغرافیای نوروز با اسم نوروز یا مشابه آن به سراسر خاورمیانه، بالکان، قزاقستان، تاتارستان و آسیای میانه چین شرقی (ترکستان چین) سودان زنگبار آسیای کوچک سراسر قفقاز تا استراخان آمریکای شمالی، هندوستان، پاکستان، بنگلادش، بوتان و نپال تبت محدود می شود. همچنین کشورهایی مانند مصر و چین جزو سرزمین هایی نیستند که در آنها نوروز جشن گرفته می شد، اما امروزه جشن هایی مشابه جشن نوروز در این کشورها برگزار می شود.

مراسم های مشترک نوروزی در جهان

خانه تکانی

خانه تکانی یکی از آیین های نوروزی است که مردم بیشتر مناطقی که نوروز را جشن می گیرند به آن پایبندند. در این آیین، تمام خانه و وسایل آن در آستانه نوروز گردگیری، شستشو و تمیز می شوند. این آیین در کشورهای مختلف از جمله ایران، تاجیکستان و افغانستان برگزار می شود.

آتش افروزی

رسم افروختن آتش، از زمان های کهن در مناطق نوروز متداول شده است. در ایران و بخش هایی از افغانستان، این رسم به صورت روشن کردن آتش در شب آخرین چهارشنبه سال متداول است. این مراسم چهارشنبه سوری نام دارد. پریدن از روی آتش در ایام نوروز در ترکمنستان نیز رایج است. همچنین رسم افروختن آتش در بامداد نوروز بر پشت بام ها در میان برخی از زرتشتیان (از جمله در برخی از روستاهای یزد در ایران) مرسوم است.

برگزاری مراسم آتش افروزی در میان کردها در شهر استانبول ترکیه

سفره‌های نوروزی

سفره‌های نوروزی یکی از آیین‌های مشترک در مراسم نوروز در بین مردمی است که نوروز را جشن می‌گیرند. در بسیاری از نقاط ایران و برخی از نقاط افغانستان، سفره هفت سین پهن می‌شود. در این سفره هفت چیز قرار می‌گیرد که با حرف سین آغاز شده باشد؛ مثل سرکه، سنجد، سمنو، سیب و سفره هفت سین در ایران آداب و رسوم خاصی دارد. روی سفره آینه می‌گذارند که نشانه روشنایی، شمع که نشانه نورو درخشش، یک کاسه آب که نشانه پاکی می‌باشد. برای زیبایی سفره از سنبل استفاده می‌کنند و این جزء سین های هفت سین به حساب نمی‌آید. برای تزئین سفره از تخم مرغ رنگ شده استفاده می‌شود. بعد از ورود ماهی قرمز از چین به ایران از این ماهی های کوچک جهت زیبایی سفره هفت سین استفاده می‌شود همچنین بعد از ورود اسلام به ایران کتاب قرآن نیز بر روی سفره قرار داده می‌شود. تمامی هفت سینی که چیده می‌شود یک معنی خاص را نیز به همراه دارند. مثلاً سیب نماد زیبایی و تن درستی است؛ سنجد به روایتی نماد عشق و محبت است؛ سبزه سرسبزی زندگی؛ سمنو برکت؛ سکه رزق و روزی؛ و سیر سمبل شفا و سلامتی است. در کابل و شهرهای شمالی افغانستان، سفره هفت میوه متداول است. در این سفره، هفت میوه قرار می‌گیرد، از جمله؛ کشمش سبز و سرخ، چارمغز، بادام، پسته، زردآلو و سنجد. چیدن سفره‌ای مشابه با استفاده از میوه خشک شده، در بین شیعیان پاکستان هم مرسوم است.

علاوه بر این، سفره هفت شین در میان زرتشتیان، و سفره هفت میم در برخی نقاط واقع در استان فارس در ایران متداول است. در جمهوری آذربایجان نیز بدون توجه به عدد هفت، بر روی سفره‌های نوروزی خود، آجیل قرار می‌دهند.

سفره نوروزی در ایران

سفره نوروزی در ترکیه

سفره نوروزی در قرقیزستان

غذاهای نوروزی

یکی از متداول‌ترین غذاهایی که به مناسبت نوروز پخته می‌شود، سمنو (سمنک، سومنک، سوملک، سمنی، سمنه) است. این غذا با استفاده از جوانه گندم تهیه می‌شود. در بیشتر کشورهایی که نوروز را جشن می‌گیرند، این غذا طبخ می‌شود. در برخی از کشورها، پختن این غذا با آیین‌های خاصی همراه است. زنان و دختران در مناطق مختلف ایران، افغانستان، تاجیکستان ترکمنستان و ازبکستان سمنو را به صورت دسته‌جمعی و گاه در طول شب می‌پزند و در هنگام پختن آن سرودهای مخصوصی می‌خوانند. به طور مثال در افغانستان در یکی از مشهورترین ترانه‌ها، این بیت مکرراً خوانده می‌شود. پختن غذاهای دیگر نیز

در نوروز مرسوم است. به طور مثال در بخش‌هایی از ایران؛ سبزی پلو با ماهی، در ترکمنستان؛ نوروزبامه در قزاقستان؛ اویقی آش در بخارا؛ انواع سمبوسه پخته می‌شود. به طور کلی پختن غذاهای نوروزی در هر منطقه‌ای که نوروز جشن گرفته می‌شود مرسوم است و هر منطقه‌ای غذاها و شیرینی‌های مخصوص به خود را دارد.

پخت و پز غذاهای نوروزی در ترکمنستان

پخت و پز غذاهای نوروزی در قرقیزستان

دید و بازدید

دید و بازدید عید یا عید دیدنی یکی از سنت‌های نوروزی است که در بیشتر کشورهایی که آن را جشن می‌گیرند، متداول است. در برخی از مناطق، یاد کردن از گذشتگان و حاضر شدن بر مزار آنان در نوروز نیز رایج است.

مسابقات ورزشی

برگزاری مسابقات ورزشی عمومی در معابر شهری و روستایی، یکی دیگر از آیین‌هایی است که در برخی از کشورها به مناسبت نوروز برگزار می‌شود. در ترکمنستان، مردان و زنان ترکمن، بازی‌ها و سرگرمی‌های ویژه‌ای از جمله سوارکاری، کشتی، پرش برای گرفتن دستمال از بلندی و شطرنج برگزار می‌کنند. برپایی جنگ خروس و شاخ‌زنی قوچ‌ها از دیگر مراسمی است که در ترکمنستان برگزار می‌شود. در استان‌های شمالی افغانستان نیز مسابقات بزکشی به مناسبت‌های مختلف از جمله نوروز برگزار می‌شود.

بازی های ورزشی در ترکمنستان

بازی های ورزشی در قرقیزستان

بازی های ورزشی در ازبکستان

طبیعت گردی

مردم ایران روز سیزدهم فروردین، به مکان های طبیعی مانند پارک ها، باغ ها، جنگل ها و ماطق خارج از شهر می روند. این مراسم سیزده به در نام دارد. از کارهای رایج در این جشن، گره زدن سبزه و گفتن دروغ سیزده استمراسم سیزده به در در مناطق

غربی افغانستان از جمله شهر هرات نیز برگزار می‌شود. با وجودی که روز سیزدهم فروردین در کشور افغانستان جزو تعطیلات رسمی نیست، اما مردم این مناطق برای گردش در طبیعت، عملاً کسب و کار خود را تعطیل می‌کنند. مردم این منطقه همچنین اولین چهارشنبه سال را نیز با گردش در طبیعت سپری می‌کنند. علاوه بر این، ساکنان کابل در افغانستان، در طول دو هفته اول سال برای گردش به همراه خانواده به مناطقی که در آنها گل ارغوان می‌روید، می‌روند. یکی دیگر از آیین‌های نوروز که در آسیای میانه و کشور تاجیکستان مرسوم است، مراسم گل‌گردانی و بلبل‌خوانی است. گل‌گردان‌ها از دره و تپه و دامنه کوه‌ها، گل‌چیده و اهل دهستان خود را از پایان یافتن زمستان و فرا رسیدن عروس سال و آغاز کشت و کار بهاری و آمدن نوروز مژده می‌دهند.

طبیعت گردی در تاجیکستان

نوروز در جمهوری آذربایجان

یکی از جشن‌های بزرگ مردم جمهوری آذربایجان نوروز است. مردم این سرزمین به جهت اعتقادات شدید به آیین و مراسم نوروز، برای با شکوه‌تر انجام شدن جشن نوروز، برای این مراسم تدارکات ویژه‌ای می‌بینند؛ از قبیل سرودن ترانه‌های پیش از نوروز، تدارک بساط شادی ایام نوروز، تهیه لوازم و مواد مورد نیاز، سفره‌ی نوروز، تهیه چایستان‌های نوروزی، ستایش و نفرین‌های نوروزی، پند و امثال نوروزی و انجام آیین و مراسم نوروزی. در میان مراسم نوروزی، مراسم خاطره‌انگیزی همچون ارسال خوان سمنو، انداختن کلاه پوستین به درها، آویزان کردن کیسه و توبره از سوراخ بام در شب عید و درخواست تحفه‌ی عید در این سرزمین مرسوم است.

نوروز در ازبکستان

مردم ازبکستان نیز هر سال اول فروردین را به عنوان عید نوروز، جشن می‌گیرند. نوروز در بین ازبک‌ها از خانه تکانی آغاز می‌گردد. زنان و دختران وسایل خود را از خانه‌ها بیرون آورده و آن را در آفتاب پهن می‌کنند تا بوی آفتاب نوروزی به خانه و کاشانه آنها دمیده و هوای آن را گوارا سازد. بعضاً هر طبق، بشقاب و یا کوزه و کاسه شکسته خود را دور افکنده دیگران را از آب باران فروردین پر می‌کنند تا باشد که تمام سال رزق خانواده آنها فراوان و پر و پیمان باشد. آنها از شیر گندم نو رسته به طور دسته جمعی و با سرود و ترانه سمنک‌های تنوری می‌پزند. مردم ازبک نوروز را با عبور لک‌لک‌ها تشخیص می‌دهند و بعضی‌ها فال پرنده می‌بینند و پیشگوییها می‌کنند. در این روزها دختران قفلها را به اشخاص معتبر و سیراوالاد (دارای فرزند زیاد) می‌دهند که بگشایند تا بختشان گشاده گردد. زنهای بی‌فرزند برای حامله شدن بر لب آب روان می‌نشینند و کلوخ در آب می‌اندازند و دعا می‌کنند. جوانان در زمین‌های چمن‌کشتی می‌گیرند و در بزکشی‌ها شرکت می‌ورزند.

نوروز در افغانستان

نوروز در افغانستان یا به عبارتی در بلخ و مرکز آن مزار شریف، هنوز به همان شکوه پیشین برگزار می‌شود. در روزهای اول سال، همه‌ی دشت‌های بلخ و دیوار و پشت‌بام‌های گلی آن پر از گل سرخ می‌شود. گویی بلخ سبیدی از گل سرخ است! رسم است که در اولین روز عید نوروز، علم امام علی با مراسم خاص و با شکوهی در صبح آن روز برافراشته شود. با افراشته شدن آن، جشن نوروز نیز رسماً آغاز می‌شود و تا چهل شبانه روز ادامه می‌یابد. در این چهل شبانه‌روز حاجت‌مندان و بیماران برای شفا در پای این علم مقدس به چله می‌نشینند. مردم این سرزمین بر این باورند که اگر برافراشته شدن علم به آرامی و بدون لرزش و توقف از زمین بلند شود، سالی که در پیش است نیکو و میمون است. از آیین و رسم نوروز در سرزمین بلخ می‌توان به شستشوی فرش‌های خانه و زدودن گرد و غبار پیش از آمدن نوروز و انجام مسابقات مختلف از قبیل بزکشی، شتر جنگی، شتر سواری، قوچ جنگی و کشتی خاص این منطقه اشاره کرد.

نوروز در ایران

نوروز از جشن‌های باستانی ایرانیان است که امروزه در محدوده جغرافیایی فلات ایران شناخته‌شده و دارای رسمیت است. نوروز آغاز بهار و سال جدید است که به همین سبب جشن‌هایی را با خود به همراه دارد. نوروز در ایران جشن آغاز سال نوست. ایرانیان امروز تعدادی از آیین‌های نیاکان را از یاد برده یا شکل آن را تغییر داده‌اند، از جمله نوروزخوانی یا به راه انداختن حاجی فیروز. همچنین تعدادی رسم جدید بر آن افزوده‌اند، چون خریدهای مفصل نوروزی، شلیک کردن توپ، تحمل راهبندانه‌های خیابانها در ماه پایانی سال!، نوروز در ایران همراه است با سفره هفت سین، خانه‌تکانی، درست کردن و خوردن سبزی‌پلو با ماهی در شب آغازین سال نو، دید و بازدید، دریافت و دادن عیدی، تهیه شیرینی و آجیل، مسافرت و....

نوروز در پاکستان

در پاکستان نوروز را عالم افروز یعنی روز تازه رسیده که با ورود خود جهان را روشن و درخشان می‌کند می‌نامند. در میان مردم این سرزمین تقویم و روز شمار و یا سالنمای نوروز از اهمیت خاصی برخوردار است. بدین جهت گروه‌ها و دسته‌های مختلف دینی و اجتماعی در صفحات اول تقویم‌های خود به تفسیر و توضیح نوروز و ارزش و اهمیت آن می‌پردازند و این تقویم را در پاکستان (جنتری) می‌نامند. از آداب و رسوم عید نوروز در میان مردم پاکستان می‌توان به خانه‌تکانی و یا به عبارتی پاکیزه کردن خانه و کاشانه و پوشیدن لباس و تهیه نمودن انواع شیرینی مثل (لادو) گلاب حامن، رس ملائی، کیک، برفی، شکرپاره، کریم رول، سوهن حلوا، و همچنین پختن غذاهای معروف این ایام و عیدی دادن و گرفتن و دید و بازدید اقوام اشاره نمود. در ایام نوروز مردم پاکستان از گفتار نامناسب پرهیز نموده و با نواختن و نوازش یکدیگر با احترام و اخلاص یکدیگر را نام می‌برند. همچنین سرودن اشعار نوروزی به زبان‌های اردو، دری و عربی در این ایام مرسوم است که بیشتر در قالب قصیده و غزل بیان می‌شود.

پاکستانی‌ها بر این باورند که مقصد نوروز، امیدواری و در امن و صلح و آشتی نگهداشتن جهان اسلام و عالم انسانیت است تا آنجا که آزادی و آزادی، خوشبختی و کامیابی، محبت و دوستی و برادری و برابری همچون بوی خوش گل‌های بهاری در دل و جان مردمان جایگزین می‌گردد.

نوروز در تاجیکستان

جشن نوروز برای مردم تاجیکستان بویژه بدخشانیان تاجیکستان جشن ملی نیاکان است و از آن به عنوان رمز دوستی و زنده شدن کل موجودات یاد می‌کنند و به نام خیدیر ایام یعنی جشن بزرگ معروف است. مردم تاجیکستان به ویژه بدخشانیان تاجیک در ایام عید نوروز خانه را پاک کرده و به اصطلاح خانه تکانی می‌کنند، همچنین ظروف خانه را کاملاً "شسته و تمیز می‌کنند تا گردی از سال کهنه باقی نماند و برابر رسم دیرینه نوروز قبل از شروع عید نوروز بانوی خانه وقتی که خورشید به اندازه یک سر نیزه بالا آمد دو جارو را که سرخ رنگ است و در فصل پاییز از کوه جمع آوری کرده‌اند و تا جشن نوروز نگاه داشته‌اند در جلوی خانه راست می‌گذارند. چون رنگ سرخ برای این مردم رمز نیکی و پیروزی و برکت است. پس از طلوع کامل خورشید هر خانواده‌ای می‌کوشد هر چه زودتر وسایل خانه را به بیرون آورده و یک پارچه قرمز را بالای سردر ورودی خانه بیاویزد که این معنی همان رمز نیکی و خوشی ایام سال را در داخل خانه مرتب چیده و با باز کردن در و پنجره به نوعی هوای نوروزی و بهاری را که معتقدند حامل برکت و شادی است وارد خانه نماید.

در این سرزمین پختن شیرینی ویژه و غذاهای متنوع جزء رسم و رسوم این ایام است، همچنین برگزاری مسابقاتی از قبیل، تاب بازی، تخم مرغ بازی، کبک جنگی، خروس جنگی، بزکشی، کشتی محلی نیز در این ایام به شادی آن می‌افزاید و یکی از غذاهای معروف این ایام باج نام دارد در این غذا کله پاچه گوسفند را با گندم پخته و دیگران را با آن مهمان می‌کنند.

نوروز در ترکمنستان

در کشور ترکمنستان، طبق رسم قدیم و جدید، دوبار در سال جشن سال نو گرفته می‌شود. یکی از این جشن‌ها با استناد به تقویم میلادی که به تایید سازمان ملل رسیده، به عنوان جشن بین‌المللی «سال نو» شناخته می‌شود و دیگری برگزاری عید نوروز به نشانه‌ی احیای دوباره‌ی آداب و رسوم دیرینه‌ی مردم ترکمنستان است. مردم ترکمنستان در این ایام با پختن غذاهای معروف نوروزی مانند نوروز کجه، سمنو و اجرای بازی‌های مختلف جوانان ترکمن، حال و هوای دیگری به این جشن و شادی می‌دهند. در ایام نوروز مسابقات مختلفی در ترکمنستان برگزار می‌شود که می‌توان به مسابقات اسب‌دوانی، پرش برای گرفتن دستمال از بلندی، خروس جنگی و ... اشاره کرد.

نوروز در ترکیه

مردم عثمانی که ترکیه امروز بخشی از آن امپراطوری بشمار می‌رود عید نوروز را به عنوان یکی از معدود ایام جشن می‌گرفتند. در این روز حکیم باشی معجون مخصوصی که (نوروزیه) نامیده می‌شد جهت پادشاهان و درباریان تهیه می‌نمود که گفته شده است این معجون از چهل نوع ماده مخصوص تهیه می‌شده که شفا بخش بسیاری از بیماری‌ها و دردها بوده و باعث افزایش قدرت بدنی می‌شده است. مردم این سرزمین نوروز را آغاز بهار طبیعت و شروع تجدید حیات و طراوت در جهان و برخی روز مقدس در کنار شب قدر و شب برائت و برخی عامل اتحاد و همبستگی و حتی آن را زادروز امام علی و تعیین ایشان به خلافت و سال روز ازدواج ایشان با حضرت فاطمه زهرا(س) دانسته‌اند. نوروز تا نخستین سال‌های تشکیل جمهوری ترکیه در میان ترکان این کشور برگزار می‌شد، اما بتدریج این مراسم اهمیت پیشین خود را از دست داد، تا مدتها این جشن در مناطق کردنشین و در پاره‌ای از مناطق شمال رسم و آئین نوروز موجودیت خود را حفظ کرد. اما در چند سال اخیر دولت ترکیه با عنایت به سیاست همگرایی با کردها علاقمندی خود را به برگزاری این عید به صورت ملی اعلام کرده است تا جائیکه وزارت آموزش و پرورش ترکیه در اواسط ژانویه ۲۰۰۵ طی بخشنامه‌ای به مراکز آموزشی این کشور، خواهان برگزاری آئین‌های ویژه عید نوروز به عنوان عید رسمی شد. در اساسنامه جدید آموزش و پرورش ترکیه، عید نوروز به عنوان عید ملی این کشور پذیرفته و به مراکز آموزشی ابلاغ شد که از این پس در روز ۲۱ ماه مارس (اول فروردین) آئین‌های

فرهنگی و هنری برای بزرگداشت این عید برگزار شود. در این بخشنامه با اشاره به اینکه عید نوروز در کشورهای منطقه و آسیای میانه جشن گرفته می‌شود، از مسئولان مراکز آموزشی خواسته شده است که عید نوروز را به عنوان یکی از عیدهای ملی به دانش‌آموزان معرفی کنند.

نوروز در روسیه

شوروی یک امپراطوری بود بیش از یک صد قوم و ملت به اجبار متعهد شده بودند و به عنوان مردم شوروی معرفی می شدند. در آن زمان همه آداب و رسوم تاریخی و اعیاد از جمله عید نوروز به عنوان میراث مضر گذشتگان تبلیغ و اعیاد جدید و ساختگی شوروی جایگزین آن می شد. اما امروزه حتی دامنه محبوبیت مراسم باستانی نوروز به روسیه نیز کشیده شده است. هر ساله در عید نوروز مراسمی در داغستان روسیه برگزار می شود.

نوروز در قزاقستان

مردم قزاقستان نوروز را اعتدال بهاری می‌دانند و بر این باورند که در این روز ستاره‌های آسمانی به نقطه ابتدایی می‌رسند و همه جا تازه می‌شود و روی زمین شادمانی برقرار می‌شود. همچنین قزاق‌ها معتقدند که نوروز آغاز سال است و در میان آنان عبارات زیبایی دربارهٔ نوروز وجود دارد. نوروز روزی است که یک سال منتظرش بوده‌اند نوروز روزی است که خیر بر زمین فرود آمده و بالاخره نوروز روزی است که سنگ نیلگون سمرقند آب می‌شود:

در شب سال تحویل تا شب قزیر صاحبخانه دو عدد شمع در بالای خانه اش روشن می‌کند و خانه اش را خانه تکانی کرده و چون مردم قزاق باور بر این دارند که تمیز بودن خانه در آغاز سال نو باعث می‌شود افراد آن خانه دچار بیماری و بدبختی نشوند آنان بر این مساله ایمان دارند و آن را هر ساله رعایت می‌کنند.

در شب نوروز دختران روستایی قزاق با آخرین گوشت باقیمانده از گوشت اسب که ساقیم نام دارد غذایی به نام اویقی آش همراه با آویز می‌پزند و از جوان‌هایی که دوستانشان دارند پذیرایی می‌کنند. آنان نیز در قبال آن به دختران آینه و شانه و عطر هدیه می‌کنند که آن را سلت اتکیتز می‌نامند و به معنی علاقه آور می‌باشد.

در عید نوروز جوانان یک اسب سرکش را زین کرده و عروسکی که ساخته دست خودشان است با آویز زنگوله‌ای به گردنش در ساعت سه صبح که ساعتی معین از شب قزیر است رها نموده تا از این طریف مردم را بیدار نمایند. عروسک در حقیقت نمادی از سال نو است که آمدن خود را سوار بر اسب به همه اعلام می‌کند.

نوروز برای قزاق‌ها بسیار مقدس بوده و اگر در این روز باران یا برف بیارد آن را به فال نیک گرفته و معتقدند سال خوبی پیش رو خواهند داشت. در عید نوروز مردم لباس نو و سفید به تن می‌کنند که نشانه شادمانی است. دید و بازدید اقوام در این ایام با زدن شانه‌ها به یکدیگر از آیین و رسوم مردم قزاق در ایام عید نوروز می‌باشد، همچنین پختن غذایی به نام نوروز گوژه (کوژه = آش) که تهیه آن به معنی خداحافظ با زمستان و غذاهای زمستانی است و از هفت نوع ماده غذایی تهیه می‌شود در این ایام جزو آیین و رسوم این سرزمین می‌باشد.

مسابقات معروفی نیز در ایام نوروز در قزاقستان برگزار می‌شود که از مهم‌ترین آنان می‌توان به (قول توزاق) اشاره نمود که بین گروه‌های مرد و زن برگزار می‌شود. اگر برنده زن‌ها باشند قزاق‌ها معتقدند آن سال خوب و پربرکتی است اگر مردها پیروز شوند آن سال نامساعد خواهد بود. از دیگر مسابقات می‌توان به کوکپار برداشتن بز از مکانی مشخص توسط سواران، آودار یسپاق، قیزقوو و آلتی باقان اشاره نمود.

در عصر نوروز نیز مسابقه آیتیس آغاز می‌شود که مسابقه شعر و شاعری است.

نوروز در قرقیزستان

عید نوروز در قرقیزستان تنها یک روز آن هم در روز اول یا دوم فروردین ماه است که به ۲۹ روز یا ۳۰ روز بودن اسفند بستگی دارد. اگر اسفند ۲۹ روز باشد اول فروردین و اگر ۳۰ روز باشد در روز دوم فروردین برگزار می‌شود. تا قبل از فروپاشی شوروی سابق این مراسم به دست فراموشی سپرده شده بود ولی پس از فروپاشی دوباره حیات یافت و هر ساله با شکوهتر از سال قبل برگزار می‌شود.

مراسم جشن این روز را در شهرها دولت تدارک می‌بیند و در روستاها بزرگان و ریش سفیدان در برگزاری آن دخالت دارند. در شهرها در میادین بزرگ و در روستاها در بیابان‌های اطراف این جشن برگزار می‌شود.

در قرقیزستان در این روز پختن غذاهای معروف قرقیزی مثل (بش بارماق) مانته برسک و کاتما مرسوم است که به صورت رایگان بین حاضران در جشن پخش می‌شود.

در قرقیزستان در این روز افزون بر جشن برگزاری یکسری مسابقات از قبیل سوارکاری و غیره نیز مرسوم است و به گونه چشمگیری در این روز مسابقات دنبال می‌شود و جوایز ارزنده‌ای به نفرات برتر داده می‌شود.

نوروز در عراق

عراق یکی دیگر از کشورهای منطقه است که عید نوروز را جشن می‌گیرد. دولت به مناسبت عید نوروز پنج روز تعطیل رسمی اعلام می‌کند و بیشتر مقام‌های عالی کشور بویژه کردها مراسم ویژه نوروز برگزار می‌کنند. درباره عید نوروز در عراق باید گفت از نخستین روز تاسیس حکومت کنونی عراق، در این کشور نوروز تعطیل رسمی بوده و یکی از اعیاد و روزهای مهم عراق محسوب می‌شده است. در زمان حکومت صدام حسین با وجود این که وی دشمنی سرسختانه‌ای با آئین‌های غیر عربی داشت، مراسم عید نوروز برگزار می‌شد. با سقوط رژیم بعث و تاسیس نظام جدید و نوپای فعلی در عراق نوروز اهمیت ویژه‌ای در این کشور پیدا کرد. به گونه‌ای که در نخستین روز بهار که مصادف با اول فرودین سال خورشیدی می‌شود، مقام‌های سیاسی این کشور عید نوروز را به ملت عراق تبریک می‌گویند. کردهای عراق در نوروز رسم دارند که اگر کسی در طول سال عزیزش را از دست داده باشد، در خانه خود می‌ماند و اقوام و دوستانش برای به اصطلاح ابلاغ جای خالی عزیز از دست رفته‌اش به دیدن وی می‌آیند. در میان کردهای عراق اقوام دیگری نیز وجود دارند که همانند کردها نوروز را برگزار می‌کنند. این قوم ایزدی‌ها یا یزیدی‌ها هستند که عموماً در شمال عراق زندگی می‌کنند. دکتر خلیل جندی رشو، استاد دانشگاه گوتینگن آلمان، درباره جشن سال این اقوام می‌گوید: "جشن چهارشنبه سوری در واقع جشن اول سال ایزدی‌هاست

که در بین ملت‌های دیگر مثل ایرانیان نوروز خوانده می‌شود. ولی ایزدی‌ها این جشن را هر ساله چهارشنبه سور یا چهارشنبه سرخ می‌نامند. این جشن در شب اولین چهارشنبه ماه آوریل که ایزدی‌ها بر اساس نام ماه‌های سریانی "نیسان" می‌گویند، برپا می‌شود. "ایزدی‌ها در عید تخم مرغ رنگ می‌کنند، چرا که شکل تخم مرغ شبیه زمین است و رنگ کردن آن به این معنی است که می‌خواهند دنیا به این رنگ‌ها باشد و باعث سبزی دشت و صحرا شود. رسم دیگر آنها این است که صبح زود سال نو به دشت‌ها می‌روند و دست و روی خود را با قطرات شبنم مسح می‌کنند و باور دارند که اگر کسی مریض باشد با این عمل بیماری‌اش شفا می‌یابد. آرد نیز در جشن سر سال ایزدی‌ها نقش مهمی دارد. آنها در شب جشن به دشت می‌روند و با آردی که با خود برده‌اند خمیر درست می‌کنند. بعد دسته‌گلی در وسط این خمیر فروکرده و آن را بالای در خانه هاشان آویزان می‌کنند. بدین معنا که بهار به خانه‌شان آمده است. همچنین زنان نانی به نام سوک می‌پزند که برای خیرات به گورستان می‌برند. ایزدی‌ها نیز مانند برخی از اقوام کرد آئینی را به جا می‌آورند که به آن "طواف" و گاهی نیز "جمی" می‌گویند. نخستین طواف در یک ده ایزدی به نام "باشک و یخرانه" در روز جمعه پس از چهارشنبه سور شروع می‌شود و پس از آن تقریباً در همه روستاهای ایزدی‌ها نیز آغاز می‌شود. هر طواف کننده یک فرشته دارد که تنها ویژه ایزدی‌هاست. این طواف‌ها تا آخر ماه ششم میلادی که ایزدی‌ها به آن "هزیران" [حریران] می‌گویند ادامه پیدا می‌کند و این نشان نوروز در بین ایزدی‌هاست. ایزدی‌ها در هر فصل سال جشنی دارند اما ویژگی جشن سر ساله که در اولین چهارشنبه ماه نیسان یعنی آوریل برگزار می‌شود، این است که مردم پس از سیزده روز دوباره جشن می‌گیرند که با سیزده بدر ایران قابل مقایسه است.

نوروز در مناطق کردنشین عراق و ترکیه

نوروز تا نخستین سال‌های تشکیل جمهوری ترکیه در میان ترکان ترکیه پایدار ماند و سپس رفته رفته اهمیت پیشین خود را از دست داد و تنها در مناطق کردنشین و در پاره‌ای از مناطق شمال رسم و آیین نوروز موجودیت خود را حفظ کرده است. کردهای ترکیه سال‌ها برای به رسمیت شناخته شدن نوروز در این کشور تلاش کردند. نوروز در ترکیه خاص نواحی شرقی آن کشور است و از اعیاد ملی کردها محسوب می‌شود. در شهرهای جنوب شرقی ترکیه، مانند دیاربکر، اورفا، ماراش، و مرسین، نوروز مراسم باشکوهی دارد که بیشتر نماینده و منعکس کننده فولکلر مردم آن نواحی است. از ویژگی‌های آن یکی نواختن پر سر و صدای سورنا و دهل و دیگری ایراد سخنرانی‌های آتشین در کنار کپه‌های آتش است. این آئین‌ها در میدان‌های بزرگ و اصلی شهرها و روستاها برگزار می‌گردد و جمعیت انبوهی از زن و مرد، در حالی که دست هم را می‌گیرند، به دور کپه‌های آتش به رقص و پایکوبی می‌پردازند. در خانه‌ها پختن شیرینی‌های خانگی و غذا‌های خاص نوروز از سنت‌های دیگر مراسم نوروزی است.

نوروز در زنگبار (کرانه‌های شرقی آفریقا)

در زمان‌های کهن گروه بزرگی از شیرازیان به زنگبار در کرانه‌های شرقی قاره آفریقا کوچیدند و آیین‌های ایرانی مانند نوروز را نیز با خود به‌مراه بردند. جشن نوروز در زنگبار «نوروزی» نامیده می‌شود و هنوز جشنی شناخته شده است. نوروز در مصر

قبطیان مصر نیز جشنی سالانه به نام نیروز دارند که به عربی به آن النیروز می‌گویند. این جشن هر سال در اول پائیز برگزار می‌شود و روز آغاز سال در تقویم قبطیان است. در مورد سابقه این جشن برخی معتقدند که یادگاری از دوره تسلط هخامنشیان بر مصر است، اگر چه خود قبطیان آن را مربوط به مصر باستان می‌دانند.

اسماعیل پور، ابوالقاسم (۱۳۸۲) زیر آسمانه های نور، نشر افکار

آموزگار، ژاله (۱۳۷۰) نوروز، کلک، شماره ۲۳-۲۴

بهار، مهرداد (۱۳۸۶) جستاری در فرهنگ ایران، نشر افکار

روزی، احمد (۱۳۸۳) نوروز در ورارودان، کریمیان سردشتی، نادر، نشر سازمان میراث فرهنگی

کریمیان سردشتی، نادر (۱۳۸۳) کتابشناسی نوروز، نشر سازمان میراث فرهنگی

مجموعه مقاله های دومین همایش منطقه ای نوروز (۱۳۸۲) ارگ بم، انتشارات پژوهشکده مردم شناسی، معاونت پژوهشی

www.gahshomar.blogfa.com

www.mardomak.us

www.hajismaeeli.com

www.mojnews.com

www.topianian.com

www.culture.kodoom.com

www.jahannews.com

تهیه و تنظیم

مینو سلیمی

گروه انتشارات پژوهشکده مردم شناسی

پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی